

Præsentation

Anna Maria Segala

Enhver forståelse, og oversættelsen er det ultimative bevis på forståelse, begynder med tillid. Sådan skriver George Steiner i sin berømte afhandling *After Babel*¹. Men så griber han tilbage til Hegel og tilføjer, at efter tilliden kommer angrebet, eftersom enhver kognitiv handling, der benytter sig af et angreb på et objekt for at uddrage betydning, er aggressiv og invaderende. Angriber man objektet eller bemægtiger man sig det? Heidegger videreudvikler det hegelianske udsagn ved at komme med den påstand, at enhver forståelse indebærer, at subjektet omringer, angriber og assimilerer dette andet ved at bære det med sig eller inkorporere det. "Transportere" og optage, med en uundgåelig opløsning af teksten, er altså de to umiddelbart genkendelige trin i en oversættelse, og hertil skal lægges selve formålet med gengivelsen og udbredelsen af en given tekst.

Studierne i oversættelse har været under stadig udvikling over de sidste tredive år. Med udgangspunkt i en mangfoldighed af discipliner betragtes oversættelsen fra forskellige vinkler med det formål at undersøge de processer, der ligger til grund for overførslen af et kulturelt særtræk fra en bestemt kontekst til en anden, hvor den dernæst skal finde fodfæste. Udfaldet af en sådan import er aldrig givet på forhånd; alt afhænger af den betydning, som en bestemt helhed af værdier bevarer over tid, men tabet af kontakt med de rødder, der var grunden til, at det blev til, kan kompenseres af det nye lys, som oversættelsens spejl kan kaste på den oprindelige tekst.

Oversættelsen af *Ventotene-manifestet*, der blev skrevet af Altiero Spinelli og Ernesto Rossi i 1941 og Forordet, som Eugenio Colorni skrev ved udgivelsen i 1944, sætter grundtankerne fra den europæiske føderalismes fædre under lup. Teksterne emmer af en stærk, utopisk ånd og af en idealisme gennemtrængt af klassisk kultur, og dette udmøntes i en emphatisk og kompleks stil fyldt med underordnede sætninger og prædikater, efterfulgt af tunge led. Det gør teksten temmelig atypisk i en kultur, hvor Velfærdssamfundet, socialdemokraternes model for samfundets opbygning, har tegnet det sociale liv fra 1930'erne til i dag med en uundgåelig ændring også i sproget, hvor man for eksempel har en vis modvilje mod at skelne mellem "arbejderklassen" og de "intellektuelle".

¹ «All understanding and the demonstrative statement of understanding which is translation, starts with an act of trust». G. Steiner, *After Babel. Aspects of Language and Translation*, Oxford University Press, 1975, p. 296.

Dansk kan ved første øjekast give indtryk af at være et temmelig simpelt sprog, fordi det i sammenligning med de romanske sprog er fattigt på bøjninger. I virkeligheden har det danske sprog en ganske kompleks grammatisk struktur. Det er nok ikke noget tilfælde, at Danmark har fostret store lingvister som Rasmus Rask og Louis Hjelmslev. Moderne dansk foretrækker endvidere at sideordne sætningerne i en tekst, og vi ser den oprindelige rytme ændres og teksten blive opdelt i mindre og mere overskuelige enheder. Gerundium, som har en strategisk betydning på italiensk, men som er helt fremmed i det danske sætningssystem, folder sig ud i en ny sætning, som det ses af følgende eksempel:

La lontananza dalla vita politica concreta permetteva uno sguardo più distaccato, e consigliava di rivedere le posizioni tradizionali, ricercando i motivi degli insuccessi passati non tanto in errori tecnici di tattica parlamentare o rivoluzionaria, od in una generica «immaturità» della situazione, quanto in insufficienze dell'impostazione generale... (Colorni, versione italiana, p. 31).

lyder på dansk således:

Afstanden fra det aktuelle politiske liv tillod et distanceret syn og tilskyndede til et kritisk syn på de traditionelle positioner. Tidligere fejltagelser blev ikke først og fremmest søgt forklaret som tekniske fejltagelser i den parlamentariske eller revolutionære taktik eller med, at situationen ikke var «moden», men blev snarere set som et tegn på, at den overordnede præmis var utilstrækkelig... (Colorni, s. 31).

Den afdæmpede tone i denne syntaktiske konstruktion minder om Kirkegaards ord, da han kaster sig ud i en lovprisning af det danske sprog og siger, at det er et "sprog [...] der ikke stønner forfængt i den vanskelige Tanke [...]; der ikke puster og lyder anstrænget, naar det staaer for det Uudsigelige [...]; der ikke finder langt borte, hvad der ligger nær"².

Næsten en nærkamp mellem sprog og tanke i denne stolte hævde af originalitet, der dog udtrykkes som "konfrontation". I oversættelsen indfører genkendelsen, kollisionen og konkurrencen med den oprindelige tekst et gensidighedsforhold, og værdifulde ligheder genereres. Muligheden for konfrontation er selvfølgelig ikke udelukkende af sproglig, men også af samfundsmæssig og kulturel karakter. Med udgangspunkt i dette anderledes er der chance for en fordybelse, hvorfra der uvægerligt vil fremkomme ny betydning. Oversættelsen af *Ventotene-manifestet* tydeliggør en flerstemmighed, der i det væsentlige overbringer mangeartede erfaringer, værdier og holdninger, og alene af den grund udgør oversættelsen et vidnesbyrd om

² S. Kierkegaard *Samlede værker*, bd. 8, *Stadier paa Livets Vei*, Andet halvbind, Gyldendal, 1963, p. 277.

betydningen af sproglig identitet som alternativ i den kulturelle udjævning, der finder sted.